

СУЧАСНИЙ СТАН ЖИВОПЛОТІВ У ПАРКАХ М. БІЛА ЦЕРКВА

*А.А. Дзиба, кандидат сільськогосподарських наук
О.А. Собченко, студентка**

Наведено результати інвентаризації живоплотів у парках м. Біла Церква. Визначено видовий склад деревних рослин, які використано для створення живих огорож та оцінено їх сучасний стан.

Бордюр, жива огорожа, жива стіна, типи живоплотів, парк, функціональне призначення.

Зелені насадження мають різні властивості, поліпшують стан навколишнього середовища (поглинають шум, перешкоджають висушенню ґрунту, захищають рослини від механічних пошкоджень сильними вітрами). Фільтруючи повітряні потоки, живоплоти створюють на певній території сприятливий мікроклімат. Живоплоти також виконують розмежувальну, естетичну та інші функції. Вони мають санітарно-гігієнічне і архітектурно-художнє значення [1, 2, 6].

Відповідно до сучасних класифікацій, зелені насадження населених пунктів поділяють на такі групи: насадження загального, обмеженого користування та насадження спеціального призначення [5]. Парки належать до насаджень загального користування.

Мета дослідження – проведення інвентаризації різних типів живоплотів у парках м. Біла Церква, визначення їх видового складу та оцінювання стану.

Матеріали та методика дослідження. Обстеження живоплотів було проведено у парках м. Біла Церква, а саме: у дендропарку «Олександрія» НАН України, парку Слави, парку культури та відпочинку ім. Т. Г. Шевченка.

Інвентаризацію живоплотів проводили згідно «Інструкції з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та селищах міського типу України» [3]. Під час дослідження оцінювали сучасний стан живоплотів, при цьому враховували такі критерії: вид деревних рослин [4], наявність пошкоджень, біометричні показники (довжина, ширина, висота живоплотів, відстань між рослинами в ряду); належність їх до бордюрів, власне живоплотів, живих стін; тип складності устрою досліджуваних об'єктів (однорядні, дворядні, трирядні, чисті, змішані); форму поперечного перерізу та поздовжнього профілю (трапецієподібна, прямокутна, овальна, округла, трикутна).

Результати дослідження. У трьох парках м. Біла Церква нами виявлено бордюри, власне живоплоти, живі стіни (табл.1). За способом формування найбільш поширеними є формовані однорядні, прямокутного

1. Використання видів деревних рослин у різних типах живоплотів

№ з/п	Вид	Життєва форма	Висота без стрижки, м	Вільнорослі живоплоти						Формовані живоплоти									
				Зелені стіни		Власне жи-воплоти		Бордюри		Зелені стіни			Власне жи-воплоти			Бордюри			
				Дендропарк «Олександрія»	Парк ім. Т.Г. Шевченка	Парк Слави	Дендропарк «Олександрія»	Парк ім. Т.Г. Шевченка	Парк Слави	Дендропарк «Олександрія»	Парк ім. Т.Г. Шевченка	Парк Слави	Дендропарк «Олександрія»	Парк ім. Т.Г. Шевченка	Парк Слави	Дендропарк «Олександрія»	Парк ім. Т.Г. Шевченка	Парк Слави	
1	<i>Thuja occidentalis</i> L.	Д ₂	до 20																
2	<i>Picea abies</i> (L.) Karst.	Д ₁	30–45				+												
3	<i>Juniperus communis</i> L.	К _в Д ₄	8–10																
4	<i>Juniperus sabina</i> L.	К _с	1,5–2																
Хвойні деревні рослини																			
5	<i>Acer negundo</i> L.	Д ₂	15–20																
6	<i>Carpinus betulus</i> L.	Д ₂	до 20																
7	<i>Cotoneaster lucidus</i> Schlecht.	К _с	2–3																
8	<i>Ligustrum vulgare</i> L.	К _в	до 5																
9	<i>Mahonia aquifolium</i> (Pursh) Nutt.	К _ч	до 1																
10	<i>Swida alba</i> (L.) Opiz.	К _в	3–4																
11	<i>Buxus sempervirens</i> L.	К _в (Д ₄)	6–10																
12	<i>Spiraea x vanhouttei</i> (Briot) Zab.	К _с	до 2																
13	<i>Spiraea japonica</i> L.	К _с	1,5																
14	<i>Forsythia x intermedia</i>	К _с	до 3																
Листяні деревні рослини																			

поперечного перерізу, прямолінійного поздовжнього профілю власне живоплоти у дендропарку «Олександрія» НАН України (*Cotoneaster lucidus* Schlecht., *Spiraea vanhouttei* (Briot) Zab.) та у парку Слави (*Ligustrum vulgare* L.). Дещо менш поширеними є вільнорослі бордюри з *Juniperus sabina* L. (дендропарк «Олександрія» НАН України, парк Слави) і з *Buxus sempervirens* L. (дендропарк «Олександрія» НАН України, парк культури та відпочинку ім. Т.Г. Шевченка), малопоширеними є однорядні формовані й вільнорослі живі стіни (*Thuja occidentalis* L., *Swida alba* (L.) Opiz.), а також формовані дворядні бодюри (*Buxus sempervirens* L.), які зростають лише у дендропарку «Олександрія» НАН України.

Провівши заміри висоти, ширини, довжини та відстані між рослинами в ряду в різних типах живоплотів, ми встановили, що висота бордюрів становить від 20 до 50 см, ширина – від 20 (*Buxus sempervirens* L.) до 80 см (*Mahonia aquifolium* (Pursh) Nutt.). Відстань між рослинами в ряду коливається від 20 до 50 см.

2. Таксономічний склад видів деревних рослин у живоплотах парків м. Біла Церква

№ з/п	Родина	Рід	Вид/Гібрид		
			Дендропарк «Олександрія»	Парк ім. Т.Г. Шевченка	Парк Слави
Відділ <i>Pinophyta</i>					
1	<i>Cupressaceae</i>	<i>Thuja</i> L.	1		
	Neger.	<i>Juniperus</i> L.	2		1
2	<i>Pinaceae</i> Link.	<i>Picea</i> Dietr.	1		
Усього	2	3	4/-	0	1/-
Відділ <i>Magnoliophyta</i>					
3	<i>Aceaceae</i> Lindl.	<i>Acer</i> L.	-	1	1
4	<i>Berberidaceae</i> Torr. Et Gray	<i>Mahonia</i> Nutt.	1	-	-
5	<i>Betulaceae</i> C. A. Agardh	<i>Carpinus</i> L.	1	-	-
6	<i>Buxaceae</i> Dumort.	<i>Buxus</i> L.	1	1	-
7	<i>Cornaceae</i> Link.	<i>Swida</i> Opiz.	1		1
8	<i>Oleaceae</i> Lindl.	<i>Forsythia</i> Vahl.	-/1	-/1	-
		<i>Ligustrum</i> L.	-	-	1
		<i>Cotoneaster</i>	1	-	1
9	<i>Rosaceae</i> Juss.	Medik.			
		<i>Rosa</i> L.	1	-	-
		<i>Spiraea</i> L.	1/1	-/1	-/1
Усього	6	8	7/2	2/2	4/1
Разом	8	11	11/2		5/1

Найдовші формовані однорядні власне живоплоти заввишки 1,60 м, завширшки 1,20 м зростають у дендропарку «Олександрія» НАН України із *Cotoneaster lucidus* Schlecht. (довжина 311 м), рослини висаджені у ряду через 50 см; у парку ім. Т.Г. Шевченка формований однорядний власне живопліт, прямолінійного поздовжнього профілю, прямокутного поперечного перерізу заввишки 1,20 м, завширшки 1,10 м з *Spiraea×vanhouttei* (Briot) Zab. має довжину 143 м (рослини висаджені в ряду через 40 см); у парку Слави загальна довжина формованого однорядного, однопородного живоплоту з *Ligustrum vulgare* L. становить 344 м, він зростає по обидві сторони парку, висота живоплоту – 1,30 м, ширина – 1,4 м.

Проаналізувавши таксономічний склад видів деревних рослин, які використано під час створення різних типів живоплотів, нами встановлено, що переважають деревні рослини з відділу *Magnoliophyta* (табл. 2), найбільше представників із родини *Rosaceae* Juss. та *Oleaceae* Lindl. Такі родини, як *Aceaeae* Lindl., *Buxaceae* Dumort., *Cornaceae* Link. представлені одним родом, що включає лише один вид, проте, види *Swida alba* (L.) Opiz, *Buxus sempervirens* L., *Acer negundo* L. одночасно зростають у двох парках.

Малопоширені види деревних рослин відділу *Pinophyta*, які належать до двох родин, трьох родів і зростають переважно у дендропарку «Олександрія» НАН України.

Загальне оцінювання стану живоплотів здійснювалося за такою шкалою: добре, задовільно, незадовільно. Переважна більшість живоплотів у парках має добрий стан (табл. 3). Задовільний стан мають переважно живоплоти, що зростають у парку культури та відпочинку ім. Т. Г. Шевченка, у яких виявлено сухі гілки, стовбури рослин частково оголені знизу та мають механічні пошкодження.

Висновки

У трьох парках м. Біла Церква ми виявили такі типи живоплотів: бордюри, власне живоплоти, живі стіни. Переважають формовані однорядні прямолінійного поздовжнього профілю, прямокутного поперечного перерізу власне живоплоти з листяних видів деревних рослин.

Живоплоти мають переважно добрий стан у дендропарку «Олександрія» НАН України та парку Слави, задовільний стан живоплотів – у парку культури та відпочинку ім. Т. Г. Шевченка.

Список літератури

1. АртФлора. Искусство озеленения ситуаций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.artflora.com.ua/ua/levoe_menu1/zhivi_ogorozhi/vidi_zhivo_ogozh/
2. Улейская Л.И. Живые изгороди / Л. И. Улейская, Л.Д. Комар-Темная. – М. : Фитон +, 2002. – 224 с.
3. ГНК 03.08.007-2002. Інструкція з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та селищах міського типу України. – Введ. 1.03.2002. – К. : Держбуд, 2002. – С. 7.

3. Відомість обліку типів живоплотів парків м. Біла Церква

Тип живоплоту	Кількість рядів у живоплотах									Якісний стан живоплоту									
	Однорядна посадка			Дворядна посадка			добрий			задовільний			незадовільний						
	Парк Слави			Парк ім. Т.Г. Шевченка			Парк Слави			Парк ім. Т.Г. Шевченка			Парк Слави						
	«Олександрія»	«Т.Г. Шевченка»	Парк Слави	«Олександрія»	«Т.Г. Шевченка»	Парк Слави	«Олександрія»	«Т.Г. Шевченка»	Парк Слави	«Олександрія»	«Т.Г. Шевченка»	Парк Слави	«Олександрія»	«Т.Г. Шевченка»	Парк Слави				
Назва видів, гібридів деревних рослин у живоплотах	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
	+																		
	+																		
	+																		
	+																		
	+																		
	+																		
	+																		
	+																		
	+																		
	+																		
	+																		
	+																		
	+																		
	Бордюри																		
	Власне живоплоти	+																	
		+																	
+																			
+																			
+																			
+																			
+																			
+																			
+																			
+																			
+																			
+																			
+																			
+																			
+																			
Зелені																			
єфіни																			

4. Заячук В. Я. Дендрологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Я. Заячук. – Л. : Априорі, 2008 р. – 656 с.
5. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Кучерявий. – Вид. 2-ге. – Львів : Світ, 2008. – 456 с.
6. Топіарне мистецтво: методичні рекомендації до проведення практичних занять / уклад. А. А. Дзиба. – К. : Компринт, 2012. – 124 с.

Приведены результаты инвентаризации живых изгородей в парках г. Белая Церковь. Определен видовой состав древесных растений, которые использованы для создания живых изгородей и оценено их современное состояние.

Бордюр, живая изгородь, живая стена, типы живых изгородей, парк, функциональное назначение.

The results of the inventory of hedges in parks of city White Church are shown. Species composition of woody plants that used to create hedges is established and the current state of hedges is assessed.

Border, hedge, a living wall, types of hedges, park, functionality.

УДК 630*161:631.532/535

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЛІАН В ОЗЕЛЕНЕННІ КИЄВА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ РОЗМНОЖЕННЯ

В.С. Жидецький, здобувач*

В.М. Маурер, А.П. Пінчук, кандидати сільськогосподарських наук

Обґрунтовано доцільність широкого використання дерев'янистих ліан в озелененні. Наведено переваги й недоліки традиційних методів і способів їх розмноження та виробництва садивного матеріалу.

Декоративні ліани, вегетативне розмноження, мікроклональне розмноження, озеленення міст.

За роки незалежності України площа зелених зон населених пунктів зменшилася втричі. У 70-х роках минулого століття Київ займав перше місце в Європі за пересічною площею зелених насаджень на людину, яка сягала 25 м². Нині цей показник зменшився до 18 м² на киянина. За матеріалами міжнародної організації «The Economist Intelligence Unit» (аналітичний підрозділ британського журналу «Economist»), у 2009 р. Києву дісталося лише 30-те місце в рейтингу з озеленення серед європейських міст [6].

Повернути славу міста-саду Києву нині дуже важко. Особливо, якщо врахувати, що в умовах щільної забудови важко віднайти нові площі під

---

* Науковий керівник – кандидат сільськогосподарських наук, доцент А.П. Пінчук.